

формування самоосвітньої компетентності у студентів немовних спеціальностей з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем / В.П. Беспалько. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1977. – 304 с.
2. Євтух М.Б., Кулик М.С., Лузік Е.В., Ільїна Т.В. Математичне моделювання в психологічних та соціологічних дослідженнях: Підручник. – К.: ТОВ “Інформаційні системи”, 2012. – 428 с
3. Копил О.А. Поняття самостійної роботи у контексті формування самоосвітньої компетентності студентів немовних спеціальностей / Копил О.А. // Вісник ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка. – Серія “Педагогічні науки”. – 2011. – Вип. 90. – С.100-103
4. Копил О.А. Самоосвіта в структурі фахової підготовки студентів немовних спеціальностей / Копил О.А. // Вісник ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка. – Серія “Педагогічні науки”. – 2011. – Вип. 93. – С.163-166
5. Oronzo M. Measuring Translation Competence Acquisition / M.Oronzo // Meta. – vol. 47, № 3. – 2002. – p. 375-402.

Копыл О.А.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПРОВЕРКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕТОДИКИ ФОРМИРОВАНИЯ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Статья посвящена проблеме формирования самообразовательной компетентности студентов неязыковых специальностей при изучении иностранного языка для профессионального общения. В статье рассматриваются основные принципы организации и проведения экспериментальной проверки эффективности разработанной автором методики формирования данного вида компетентности с использованием информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: самообразовательная компетентность, студенты неязыковых специальностей, информационно-коммуникационные технологии.

Kopyl O.A.

ORGANISATION OF EXPERIMENTAL CHECK OF EFFECTIVENESS OF FORMATION TECHNIQUE OF THE STUDENTS' SELF-EDUCATING COMPETENCE IN THE SPHERE OF PROFESSIONAL EDUCATION WITH THE HELP OF INFORMATIONAL AND COMMUNICATIONAL TECHNOLOGIES

The article is dedicated to the problem of the students' self-educating competence formation in the sphere of professional education while studying a foreign language for specific purposes. The article considers main organization and prosecution principles of experimental check of effectiveness of formation technique of the students' self-educating competence in the sphere of professional education with the help of informational and communicational technologies.

Key words: self-educating competence, students of professional education specialties, informational and communicational technologies.

УДК 168.522:(316.642+141.201.1):63-057.4

Костриця Н.М.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-АГРАРНИКІВ: КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ, РІВНІ

У статті розглядається проблема формування культурологічної готовності. Автором дослідження визначено компонентну структуру культурологічної готовності майбутніх фахівців-аграрників, її критерії та рівні.

Ключові слова: готовність, культурологічна готовність, компоненти, критерії, рівні, показники.

Готовність до діяльності одна з інтегральних характеристик особистості як суб'єкта діяльності. Саме з готовністю до діяльності пов'язують можливість фахівцем досягти певного результату, ефективно вирішити професійне завдання. Готовність до діяльності виступає як оптимальний стан для вирішення професійного завдання [6].

Дослідженням проблеми готовності займалися такі вчені, як К.Дурай-Новакова, Л.Кондрашова, В.Моляко, О.Мороз, В.Сластьонін, Н.Шевченко та ін.

Мета статті полягає у визначенні компонентної структури культурологічної готовності майбутніх фахівців-аграрників її критеріїв та рівнів.

У загальному сенсі слово "готовність" має два значення. У першому значенні готовність – це "згода зробити що-небудь", у другому – "стан, при якому все зроблено, все готово для чого-небудь" [4]. Різні автори визначають готовність до діяльності через поняття "пильність", "боєготовність", "мобілізаційна готовність", "настроєність", "оперативний спокій" тощо і розглядають як короткочасний або довготривалий стан особистості, який співвідноситься з такими характеристиками людини, як спрямованість, здібності, компетентність, професіоналізм.

У рамках психології, педагогіки і акмеології готовність до діяльності розглядається в трьох площинах [5]. При цьому одні дослідники розглядають готовність як комплекс різноманітних властивостей і стосунків особистості, інші – як інтегральна, цілісне утворення.

В.Шадріков розглядає готовність як вищий професіоналізм, який заснований на різноманітних, відібраних соціальним досвідом і професією резервах, компенсаціях і заміщеннях, народжений самоудосконаленням природних даних, особистого досвіду і практики, процесом навчання і власною професійною діяльністю [8].

На наш погляд, сучасний рівень наукової розробки проблеми розуміння сутності поняття "готовність" узагальнюють висновки Н.Шевченко. Автор дослідження готовність трактує як "інтегровану якість особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну та вольову вибіркову прогнозуючу мобілізаційність у момент включення в діяльність певної спрямованості" [9, с. 225].

Узагальнення результатів досліджень дозволяє говорити про те, що готовність до діяльності необхідно розглядати як цілісний прояв внутрішньої активності особистості в подоланні внутрішніх протиріч і творчої реалізації планів і програм діяльності.

Необхідно враховувати, що певна готовність у структурі особистісних якостей виникає внаслідок відповідного досвіду людини, який ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у неї, об'єктивації її предмета і способів взаємодії з ним, а конкретним її вираженням на рівні явища виступають емоційні, вольові та інтелектуальні характеристики поведінки особистості. Такі дослідники, як М.Левітов, А.Пуні, М.Дяченко, Л.Кандибович визначають рівні тривалої та ситуативної готовності до діяльності.

Тривала готовність проявляється у позитивному ставленні до професії та професійної діяльності, рисах характеру, здібностях, темпераменті, мотивації; стійкості професійно необхідних особливостей сприймання, уваги, мислення, емоційних і вольових психічних процесів; знаннях, уміннях та навичках, які є необхідними для певного виду діяльності. Тривала готовність формується заздалегідь, у результаті спеціально організованих впливів, діє та виявляється постійно і становить найважливішу передумову успішної діяльності.

До основних показників ситуативної готовності належать розуміння фахівцем завдання, усвідомлення особистої відповідальності за його вирішення, бажання досягти успіху і вироблення чіткого плану дій. Ситуативна готовність характеризується нестійкістю і піддається впливу багатьох чинників, що виникають з особливостями кожної конкретної ситуації діяльності.

При наявності тривалої готовності обидва стани цієї якості існують у неподільній єдності: тривала готовність забезпечує ефективність ситуативної. Зрозуміло, що у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців-аграрників найбільше значення має саме тривалий стан готовності до певної діяльності, тому що “будучи стійкою, готовність дає можливість досягати стабільних результатів діяльності” [9, с. 225].

Важливою проблемою, яку необхідно вирішити в ході дослідження готовності до діяльності є проблема співвідношення понять “готовність до діяльності” і “компетентність”.

Поняття “готовність” разом з поняттям “здатність” виступає як родові поняття відносно до поняття “компетентність”. У той же час поняття “компетентність” також пов'язує з тим, що ґрунтується на знаннях, інтелектуально і особистісно обумовленим досвідом соціально-професійної життєдіяльності людини¹. Таким чином, можна говорити про те, що компетентність як ступінь відповідності людини вимогам професії формується протягом професійного життя на основі сформованої готовності до діяльності.

На нашу думку, загально педагогічні орієнтири такі, як вихованість, навченість, освіченість, розвиненість становлять будь-яку сформовану готовність до діяльності, в тому числі й культурологічну. Оскільки результатом культурологічної підготовки майбутніх фахівців-аграрників є культурологічна готовність, яка відповідно ґрунтується на перелічених вище загально педагогічних орієнтирах, то виникає потреба у розкритті сутності понять “вихованість”, “навченість”, “освіченість”, “розвиненість” (за О.Столяренко).

Вихованість найбільшою мірою характеризує людину як громадянина суспільства, світу, носія, захисника, творця етнокультурних і загальнолюдських цінностей (духовних, світоглядних, етичних, гуманних, демократичних, правових, екологічних, естетичних, трудових та ін.). Це основа життєвої спрямованості людини, інтегрованості в життя суспільства і його певні соціальні групи. Вихованість буває загальна, етична, культурна, професійна, екологічна, естетична, етична, демократична, економічна, фізична та ін. Вона виявляється в адаптації до цивілізованого життя в суспільстві, любові до Батьківщини, навколишньої природи, сім'ї, у гармонійності духовних і матеріальних потреб, соціальній активності, відповідальності, працьовитості, повазі до закону, правильності користування правами і свободами, гуманності, безперервному прагненні до самореалізації, самоутвердженні й індивідуальному самовираженні у згоді з особистісними і суспільними інтересами. Для вихованості характерна і самоусвідомленість людини (“Я-образ”) – схильність і вміння правильно оцінювати себе в соціумі, у вмінні подивитись на себе збоку, очима інших людей, передбачати своє майбутнє [10, с. 73].

Навченість – це сукупність знань, навичок і вмінь із різних питань, якими володіє людина. За своїми змістовими характеристиками вони перевищують навіть ту сукупність навчальних дисциплін, предметів і курсів, які вивчала особистість в освітніх установах, бо доповнюються набутими самостійно у “школі життя”. Навченість – це не те, що вивчала людина, а те, що збереглося в її пам'яті та реально використовується у житті. Формування і вдосконалення навченості завжди є певним внеском в освіту людини, вихованість, розвиненість і, відповідно, залежить від них.

Освіченість – результат цілеспрямованої освіти людини, зумовленої процесами і результатами її виховання, навчання і розвитку. Вона характеризується науковою обізнаністю – збагаченістю людини фундаментальними (широкими, глибокими, науковими, систематизованими, комплексними) знаннями, що відповідають сучасному рівню людської цивілізації та цивілізованим ставленням до життя і праці, до людей і самого себе. Освіченості властива здатність до самостійних і обґрунтованих думок, потреба творчості, творення, збагачення себе знаннями, прагнення до розумної поведінки, узагальнення і сприйняття загальнолюдського досвіду, прогресу суспільства. Розглядають загальну, професійну (за ступенями і рівнями) і спеціальну освіту (додаткову, таку, яку самостійно

¹ Акмеологическая оценка профессиональной компетентности государственного служащего: Учебное пособие / Под общ. ред. А.А. Деркача. М., 2006.

набуває людина відповідно до індивідуальних, культурних, пізнавальних запитів). Освіта людини – це науково-аксіологічна основа її життєдіяльності та практичної побудови взаємин зі світом. Освіта впливає на вихованість, розвиненість, навченість людини, які сприяють підвищенню освіти.

Розвиненість – якісний і кількісний показник різних особливостей людини, зокрема, індивідуальних здібностей (обдарованість, талант, геніальність), що сприяють набуттю нею освіченості, вихованості та навченості, визначають схильність, а також ступінь оволодіння якою-небудь діяльністю, рівень досягнень у ній, можливості подальшого прогресу [10, с. 74].

Таким чином, структуру готовності передусім визначає єдність особистісного та процесуального компонентів. Насправді, готовність, з одного боку, є особистісною, яка містить як необхідні компоненти готовність емоційно-інтелектуальну, волюву, мотиваційну, що, у свою чергу, включає інтерес, ставлення до діяльності, почуття відповідальності, упевненість в успіху, потребу виконання поставлених завдань на високому професійному рівні, керування своїми почуттями, мобілізації сил, подолання невпевненості тощо. Водночас готовність є операційно технічною, що включає інструментарій фахівця-аграрника (професійні знання, уміння, навички) [7, с. 90].

Як цілісне утворення готовність до діяльності є системою, між компонентами якої існують функціональні залежності. Різні автори виділяють у складі готовності до діяльності як в системно-структурному утворенні різні компоненти (види). Зокрема Ю.М. Забродін [3] виділяє такі види готовності, як операційний, мотиваційний розвиток, функціонально генералізований стан людини. На думку М.І. Дьяченко і Л.А. Кандибовіча, в структуру готовності входять такі компоненти: мотиваційний, орієнтаційний, операційний, волювий, оцінний [2].

Аналіз наукових досліджень з проблем готовності до діяльності дозволив нам визначити свою власну компонентну структуру культурологічної готовності майбутніх фахівців-аграрників, до якої входять такі компоненти, як:

Мотиваційно-ціннісний компонент представлений мотиваційним та ціннісним складниками, які тісно взаємопов'язані між собою. Мотиваційний складник – це синтез мотивів, які спонукають до діяльності, когнітивних (оцінка діяльності і самооцінка), перцептивних (сприйняття діяльності, себе і умов здійснення) і емоційних (переживання, пов'язані із здійсненням діяльності) явищ;

Змістом основних мотивацій людини виступають культурні цінності. Вони забезпечують духовну орієнтацію і характер регуляції професійної діяльності майбутніх фахівців-агрономів, оскільки в культурних цінностях осмислюється, закріплюється і передається цілісне ставлення людини до дійсності та представлені особистісні смисли.

Когнітивний – спрямований на здобуття і збагачення майбутніми фахівцями-аграрниками культурологічних знань, які розкривають соціально значущі смисли їхньої професійної діяльності на засадах етнокультури.

Діяльнісний компонент спрямований на вивчення пластів української культури у зв'язку з сільськогосподарською діяльністю як природо-соціокультурною реальністю.

Оцінно-результативний компонент спрямований на вміння оцінити результати. Це питання тісно пов'язане з особистістю майбутнього фахівця-агронома, його мотивами та системою цінностей, а це, у свою чергу, визначається професійними якостями вихователя.

Ключовими моментами кожного експериментального дослідження є вибір і мотивування адекватних критеріїв і показників. Але вибір критеріїв має свої труднощі, оскільки до цих пір немає загальноприйнятих визначень понять “критерій” і “показник”, не встановлений їх взаємозв'язок.

Ми вважаємо за доцільне як більш загальне поняття вживати поняття “критерій”. Критерій характеризується як засіб, за допомогою якого вимірюються або вибираються альтернативи.

Критеріями культурологічної вихованості аграрія можуть слугувати зміна ставлення до культурологічної складової професійної підготовки (відповідно **позитивне та негативне**):

- свідоме підсипання шкідливих речовин з метою економічної вигоди,
- бездумний, негативний вплив безкультурної особистості
- спрямовання професійної діяльності лише на заробляння хліба насущного;
- думати про способи і результат досягнення професійних цілей;
- культурологічна підготовка сприяє творчому розвитку;
- підвищення культури праці;
- бездумне (а тому й безкультурне відношення) до окремих аспектів професійної діяльності.
- бережливе ставлення до природи;
- професійна культура (обробітку землі);
- раціональне використання природних багатств;
- екологічні знання та екологічна свідомість;
- генетична інженерія, євгеніка;

Приклади базуються на ОКХ агронома:

- аграрна культура в історичному поступі;
- використання народних знань та прикмет для боротьби зі шкідниками;
- генетична інженерія, євгеніка, генна терапія тощо) – це антропогенна самоорганізація біосфери, конструювання її сучасного вигляду під зверхництвом людини/ людина абсолютно чітко повинна розуміти як міру власних можливостей і меж своєї життєконструкторської діяльності, так і міру відповідальності за свої вчинки й контролю над вчиненням;
- діяльність людини і екологічні кризи, проблема антиекологічності культури, екологічна культура;
- екологічний імператив. Природа – не ресурс, а ціль, стався до неї так, як би ти хотів, щоб було влаштоване твоє власне життя: ось підґрунтя екологічного імперативу;
- етнічні рослинні символи;
- квіти і трави у світогляді і звичаєвості українців;
- культура обробітку ґрунту;
- медіа-освіта як засіб формування культури аграрника;
- народна метеорологія;
- народний календар та формування культури сільськогосподарської праці;
- народні знання як один із способів формування національної культури;
- народні традиції хліборобської праці;
- негативна практика землекористування;
- проблеми землекористування. Природоохоронні традиції в Україні.

Земля як етнічний символ українців:

- раціональне природокористування як процесуальне втілення екологічної культури. Природно-заповідні фонди України (біосферні заповідники, природні, заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва);
- система цінностей, ідеали (персоналії-аграрники);
- тенденції до екологічно чистих технологій аграрного виробництва (відмова від штучних стимуляторів росту, отрутохімкатів тощо);
- традиційна культура обробітку природних угідь;
- українські вчені-селекціонери;

- українські традиції посіву врожаю у фольклорі;
- українські традиції збирання урожаю у фольклорі;
- формування духовно-практичного ставлення до сільськогосподарської діяльності (ставлення до людей, до природи, погляди, переконання, принципи, смислосзначимі (професійні) цінності, норми, ідеали).

Означені критерії слугували для виокремлення рівнів сформованості компонентів готовності

Рівні готовності визначаються по-різному. Квантування готовності до виховної діяльності може мати різний ступінь розгорнутості залежно від того, визначається вона за окремими показниками чи як комплексний показник. Якщо готовність визначається як комплексний показник на основі першопочаткового і прикінцевого “зрізів”, то її розглядають переважно за чотирма рівнями (високий, достатній, середній та низький). Ступінь готовності за окремим показником визначають за властивою йому кількістю рівнів (високий, середній та низький; репродуктивний, продуктивний та креативний; позитивна чи негативна характеристика тощо).

Високий рівень готовності є характерним для студентів з високим ступенем сформованості в майбутніх фахівців аграрного профілю культурологічної компетентності. Студенти, які досягли означеного рівня готовності, мають чітко сформоване позитивне ставлення до професійної культури, що виявляється у свідомому розумінні значущості культурологічної вихованості у майбутній професійній діяльності. Для цих студентів є характерним творче ставлення; має місце емоційна зацікавленість; спостерігається постійне активне прагнення до самовдосконалення, поглиблення культурологічних знань. Практична діяльність має стійкий творчий характер. Фахівці означеного рівня здатні постійно використовувати набуті культурологічні знання у професійній діяльності.

Середній рівень сформованості культурологічної компетентності властивий майбутнім аграріям із позитивно-пасивним ставленням до культурологічної професійної сфери. Спостерігається індіферентне ставлення до необхідності підвищувати свій культурний рівень в поєднанні з позитивними установками щодо значущості культурологічної підготовки аграрія. Знання сутності та специфіки культури достатньо поверхові. Студенти означеної спостерігається нерівномірність у прояві ознак різних критеріїв культурологічної компетентності. У практичній підготовці спостерігається не повна відповідність набутих знань до їх застосування на практиці.

Низький рівень сформованості культурологічної компетентності притаманний студентам з індіферентно-негативним ставленням до культурологічної підготовки. Вони не усвідомлюють її значущість. Ці студенти мають слабкі знання. У студентів слабо виявлені ознаки компетенції; нездібність до самоконтролю, неадекватність самооцінки, відсутність прагнення до самовдосконалення. Практична діяльність студентів з низьким рівнем сформованості культурологічної компетентності має репродуктивний характер.

Таким чином, аналіз наукових досліджень з проблем готовності до діяльності дозволив нам визначити свою власну компонентну структуру культурологічної готовності майбутніх фахівців-аграрників, до якої входять такі компоненти, як мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, оцінно-результативний.

Актуальними напрямками подальшої роботи є розробка навчально-методичної літератури з культурологічної підготовки на засадах етнокультури для майбутніх фахівців-аграрників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акмеологическая оценка профессиональной компетентности государственного служащего: Учеб. пособ. / Под общ. ред. А.А. Деркача. – М., 2006.
2. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности. – Минск, 1975.
3. Забродин Ю.М. Очерки теории психологической регуляции поведения. – М., 1997.

4. Ожегов С.И. и Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Российская академия наук. Институт русского языка им. В.В. Виноградова. 4-е изд., дополненное. – М., 1999.
5. Развитие акмеологической культуры будущего магистра: Монография / А.А.Деркач, О.В. Москаленко, Е.В. Селезнева. – М., 2004.
6. Тыклюк Н.В. Готовность к деятельности как акмеологический феномен // Акмеология. 2007. – № 1. – С. 18 – 21.
7. Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів: Навч.-метод. посіб. – К.: Освіта України, 2007.
8. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. – М., 1982.
9. Шевченко Н.А. Готовність до педагогічної діяльності // Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
10. Яремчук Н.Я. Педагогіка: Навч. посіб. / Н.Я. Яремчук. – Львів, 2011.

Кострица Н.Н.

**КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ-АГРОНОМОВ:
КОМПОНЕНТЫ, КРИТЕРИИ, УРОВНИ**

В статье рассматриваются проблемы формирования культурологической готовности. Автором исследования определено компонентную структуру культурологической готовности будущих специалистов-агрономов, ее критерии, уровни, показатели.

Ключевые слова: готовность, культурологическая готовность, компоненты, критерии, уровни, показатели.

Kostritsy N.N.

CULTURAL READINESS FOR AGRARIAN STUDENT: COMPONENTS, CRITERIA, LEVELS.

The article considers the problem of cultural readiness. The author of the study defined the structure of cultural component of agrarian students, its criteria and levels.

Key words: readiness, cultural readiness, components, criteria, level indicators.

УДК 378.018.43.026:33

Кохановська О.В.

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

У статті проаналізовані дидактичні умови реалізації дистанційного навчання в освітньому середовищі, серед яких позитивна умотивованість, міждисциплінарна інтеграція навчального матеріалу, високий рівень інформаційної компетентності викладачів та тих, хто навчається, наявність оберненого зв'язку, індивідуалізація та диференціація навчання.

Ключові слова: дидактичні умови, дистанційне навчання, освітнє середовище.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується спрямованістю на формування національної моделі освіти, інтегрованої у світовий освітній простір і підготовкою фахівців, які мали б конкурентні переваги на світовому ринку праці.

У Білій книзі національної освіти України зазначено, що нині у світі “відбувається глобалізація навчальної, дослідницької, інноваційної діяльності за рахунок формування нових систем дистанційного навчання і дослідницьких мереж, які діють у світі незалежно від географічних та політичних кордонів” [3, с. 13].